

Tractatvs De Magis, Veneficis Et Lamiis, Deqve His Recte Cognoscendis Et Pvniendis

Propter Varias & controversas de hac quaestione hominum sententias,
vtilissimus & cunctis ad Rerumpublicarum gubernacula sedentibus
maxime necessarius ... in tres libros distributus

Qvomodo Contra Magos, Veneficias, Et Lamias procedatur

Gödelmann, Johann Georg

Francofurti, 1591

VD16 G 2487

Capvt VII. De confeßione Magorum & Veneficarum Spontanea.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61533](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61533)

talis carceratus licitè aufugere: & hoc frequentius receptum esse Did. Couarru. lib. 1. Variar. resol. c. 2. num. 11. expressè fatetur. Sed neq; ad carceres redire obnoxius est, etiamsi iurasset serenditum: quæ est elegans doctrina gloss. verb. per violent. in clem. pastoralis de re iudica. quam ab omnibus adprobata testatur idem Couar. in d. c. 2. num. 7. quæ veluti singularia, diligenter obseruare admonet Mynsing. obser. 98. cent. 6. num. 5. & 6. Quamobrem veneficæ incarceratæ intoxicare amplius non possint, duæ à Lamberto Danæo de Sortiarijs cap. 4. enumerantur causæ. Prima, quòd commodè illic venena sua habere non possunt. Secunda, quòd liberè cum suo artifice & doctore Satana communicare non audent. Se enim putant obseruari, & vincti sunt, & non nisi per carceris custodem, id est, testem adhibitum, sua venena habere possunt. Id quod maximè timent, ne à iudice deprehendantur. Quare ferè non solent dùm sunt in carcere quenquam lädere Sortiarij. Vnde prudentes & seduli iudices maximè dant operam, vt dùm ab ijs non sperantur aut expectantur, adsint tamen, vt eos obseruent. Deniq; ventur Sortiarij ne iam vincti conuincantur vti venenis, quod facilè fieret. Est enim hominum genus & timidissimum & ignauissimum Sortiariorum, quod Deum reiecit, itaq; plurimum sibi prospicit & cauet.

CAPVT VII.

DE CONFESSIONE MAGORVM
ET VENEFICARVM SPONTANEA.

Summæ.

1 Venefica si delictum fatetur, condemnatur ex sua confessione.

2 Nulla est firmitior probatio, quàm proprij oris confessio.

L 3

3 Con-

- 3 Confessio est plenissima probatio.
- 4 In confessum nulla alia sunt partes iudicis nisi in condemnando.
- 5 Quintiliani verba.
- 6 Ouidij versus.
- 7 Confessio plus operatur, quàm aliqua species probationis.
- 8 Confessio dicitur legitima probatio.
- 9 Confessio veneficarum spontanea quando sufficienter probet.
- 10 Confessio venefica, quæ fit metu carceris vel tormentorum nil probat.
- 11 Sola rei confessio non probat, nisi aliunde iudex argumenta credendi habeat.
- 12 Iudex, qui confitentem ad mortem damnauit, absq^{ue} probatione alia delicti, punitur pœna mortis.
- 13 Volenti mori non est habenda fides.
- 14 Historia ex Valerio Maximo.
- 15 Iudex ex officio Rei innocentiam querere debet.
- 16 Iudex tenetur testes recipere ad defensam, licet adsit vera et spontanea rei confessio.
- 17 Veneficæ multæ mortem auidè expetunt.
- 18 Crimen si quis confiteatur ultro, cum eo mitius agendum.
- 19 Atheniensium leges veniam concedunt sese manifestanti.
- 20 Mosaicæ leges lenius puniunt spontè confitentem delictum à se commissum, quàm conuictum.
- 21 An confessio veneficarum extraiudicialis plenè probet.
- 22 An confessio veneficarum spontanea coram Sacerdote facta probet.
- 23 Pontifex clericum non potest cogere ad reuelandam confessionem alterius.
- 24 Confessio venefica sub spe futura gratia sibi promissa per iudicem non probat.
- 25 An iudex non obstante promissione possit veneficam ad mortem condemnare.

- 26 *Sed quæritur, an iudex ad veritatem inuestigandam, promittendo Mago vel venefica impunitatem, possit vti cauillationibus.*
- 27 *Cautela pro iudice, ad expiscandum vter ex duobus correis veneficij sit verus reus.*
- 28 *Confessio veneficarum, quæ est impossibilis, nil probat.*
- 29 *Francisci Ponzinibij verba de confessione Lamiarum.*
- 30 *Ioannis Fichardi verba de confessione Lamiarum.*
- 31 *Lamijs impossibilia confitentibus fidem iudex adhibere non debet.*
- 32 *An venefica confessionem à se spontè factam reuocare possit.*
- 33 *Ad probandum errorem confessionis admittuntur consanguinei & vicini confitentis.*
- 34 *Qui errauit, non fatetur.*
- 35 *An in casu, vbi confessio venefica reuocari nequit, saltem excusari & declarari possit.*
- 36 *Æquiuoca in benigniorem partem sunt interpretanda.*

Postquam venefica in custodiam tradita est, vel alioquin copiam sui facit, tunc aut confitetur delictum, aut negat, si spontè confiteatur, tùm ex sua confessione condemnāda l. 5. D. de custodia & exhibitione reorum. Sin eat inficias, testibus erit conuincenda. Inter omnes probationis species, quibus veneficium probatur, nulla est validior, quàm spontanea confessio, quando proprio motu scelera sua Magi vel Veneficæ confitentur. Nulla enim firmior probatio, quàm proprij oris confessio. Hinc Philippus Corneus consil. 261. confessio est plenissima probatio. Et in confessum nullæ sunt aliæ partes iudicis, nisi in condemnando l. 25. in fin. D. ad l. Aquil. Et ideò Quintil. lib. 7. c. 1. rectè scribit, quòd ibi non possit esse quæstio, vbi factum confessum est, secùs si factum sit controuersum, facit ad hoc illud Ouidij:

Non est confessi causa tuenda rei.

Hinc

7 Hinc Marfil. consil. 94. num. 8. Confessio plus operatur,
 quàm aliqua species probationis. Et Innocent. in c. cum con-
 tingat §. indigeat de offi. deleg. Illud verè dicitur apparere, quod
 constat per confessionem. Et illud dicitur sciri pro certo, quod
 scitur per confessionem, gloss. i. iunct. text. in c. Si Sacerdos. ext.
 8 de offic. ord. Et confessio æquipollet instrumento. Bald. in l. fin.
 C. de edict. Diui Adrian. toll. Et confessio nedum dicitur pro-
 batio, sed etiam dicitur legitima probatio gloss. in c. Ad abo-
 9 lendam in §. Deprehensi. De Hæreticis. Vt autem confessio ve-
 neficarum spontanea valeat, & ex ea condemnari possint, re-
 quiritur, quòd sit facta in iudicio extra carcerem, & nullo iusti
 metus periculo facta. Franciscus Ponzinibius, De Lamijs, n. 62.
 Andreas Geil, de pace publica, lib. i. cap. 15. nu. 7. Ioseph. Mascar-
 10 dus de probat. vol. i. conclus. 348. Primò enim confessio venefi-
 cæ, quæ fit metu carceris vel tormentorum, non inducit noto-
 rium, vt dicit Benedictus Capra. in tractat. de notor. membr. i.
 num. 35. Nec processus aliàs vllus iuuatur ab huiusmodi con-
 fessione sic extorta, vt per Hippol. in praxi Crim. §. constante n.
 31. & consi. 51. incip. licet nedum plenè & in praxi. i. postquam n.
 11 31. Carrer. in prax. Crim. §. Circa me, 387. Imò etiam si confessio
 esset spontè facta, non tamen ei statur, quando indicia verisimi-
 lia & probabilia, vel ipsa innocentia substantia in contrarium
 appareret l. i. §. si quis vltro, ff. de quæst. vbi text. clarus. Si quis
 vltro de maleficio fateatur, non semper ei fides habenda est,
 nonnunquam enim aut metu, aut aliqua alia de causa in se con-
 fitentur. Spontanea enim delicti confessio non sufficit ad con-
 demnandum aliquem pœna capitali, nisi etiam constet deli-
 ctum fuisse commissum, l. i. §. 17. vbi Vlpianus ait: Diuus Seue-
 rus rescripsit, Confessiones reorum pro exploratis criminibus
 12 scentis instruat. Imò iudex, qui confitentem ad mortem da-
 mnauit absq; probatione alia delicti, pariter mortis pœna plecti
 debet,

ficas, quæ scelera sua confessæ vltro orabant iudices, vt se morte
 plecterent, alioqui se sibi ipsis conscituras mortem, quia se à Di-
 abolo nisi parerent vexari confirmabant. Qua in specie legi di-
 centi. In confitentem nullæ sunt partes iudicis, nisi in conde-
 mando, locus esse non potest, nec tenetur iudex istorum homi-
 num voluntati obsequi. Cùm spes adsit, Veneficam quam ve-
 xat Diabolus, respuisse, & in via salutis esse, eam itaq; oportet
 in carcere contineri, institui & modicis pœnis salutaribusq;
 18 corrigi, vt Bodinus de Dæmonoman. cap. 3. lib. 4. ait. Quando
 enim quis confitetur crimen non conuictus, tunc mitius cum
 eo agendum est, quàm si negans conuinceretur Authent. Sed
 nouo iure C. de pœnis iudicis, qui mal. iudic. Follerius in Pract.
 Criminal. fol. mihi 316. num. 52. vbi ait: Confessio operatur mi-
 rabilem effectum, nam confessus sponte mitius debet puniri,
 vt est gloss. in c. ad hoc in versie. confessio. de Simo. VVesenbe-
 19 cius in Parat. D. de pœnis num. 10. Sed & secundum Athenien-
 sium leges omnium optimas, & ex quibus maxima pars nostra-
 rum deprompta est, teste Liui. l. dec. lib. 1. manifestanti se ipsum
 20 etiam impunitas constituebatur. Quin etiam ex legibus Mosai-
 cis leuius quoq; puniebatur sponte confessus, quàm conuictus.
 Quod hinc cuiq; manifestum est, quòd fur conuictus punieba-
 tur in duplum, vel quadruplum, vel quintuplum, secundum
 eam distinctionem, quæ traditur, Exod. 22. c. qui si fuisse t spon-
 te confessus, in id solùm puniebatur, quòd vltra rei ablata resti-
 tutionem quintam quoq; partem ipsius rei reddere cogeba-
 tur, vt legitur Numer. 5. post princ. & ita intellexit ibi Nicol. de
 Lyra, interpres Bibliorum optimus, & ante eum Diuus Augu-
 stinus, cùm dicit, quia annunciauit, non eo damno plectendus
 21 fuit, quo furem conuictum plecti oportet. Secundò confessio
 Veneficarum extraiudicialis spontanea nō plenè probat. VVe-
 22 senb. in Parat. D. de confessis. Non incommodè hic quæritur,
 an confessio Veneficæ spontanea coram Sacerdote in templo
 facta,

facta, in dem Reichstul/probet in iudicio. Et respōdetur. Quod
 nō. Ratio est. Quia Clericus secreta non vt homo, sed tanquam
 Dei Vicarius scire intelligitur C. si Sacerdos, de off. ordi. Ideoq;
 à iudice compelli non potest, vt secreta confessionis reuelat.
 Quinimò dixit Abbas in c. dilectus, de exce. Prælat. quod etiam 23
 per Papam non possit quis cogi ad reuelandam confessionem
 alterius. Interrogatus enim sine mendacio rectè respondet de
 sua ignorantia, nam vt homo & testis ignorat factum, super quo
 interrogatur c. omnis vtriusq;, de Pœnit. Angelus de maleficijs
 in v. Hai tradito. Francisc. Ponzinibus de Lamijs n. 73. Mynsing.
 cent. 5. obs. 41. Geil. lib. 1. obs. C. n. 8. Ioseph. Mascardus de Probat.
 vol. 1. concl. 377. Iacob. Menoc. de Arb. lud. q. li. 2. cen. 2. cas. 180.
 n. 21. vbi ait: Licet Clericus non possit reuelare delictum pe-
 tratum, potest tamen perpetrandum indicare. Idem affirmat
 Mynsinger. d. loco vbi ait: Si de delicto committendo ageretur
 posset confessor reuelare saltem in genere, non nominando per-
 sonam. Tertio non probat plenè Veneficæ confessio spontanea 24
 facta sub spe futuræ gratiæ sibi promissa p iudicem. V Vesenb. in
 Parat. D. de conf. n. 10. Iul. Clar. q. 55. n. 7. Disputant Dd. an iudex 25
 nō obstante huiusmodi promissione Magum vel Veneficam ad
 mortem condemnare possit. Cagnol^o in l. ea est natura, 65. con-
 cludit, quod non. At communis sententia est in contrarium,
 quod sic. Alcia. in l. na. 177. D. de verb. sig. Bossi^o in t. de cōf. n. 12.
 Vide Eberhard. Speckhan cent. 1. q. 3. Sed q̄ritur hīc, an iudex ad 26
 veritatem inuestigandam possit vti cauillationibus & simulati-
 one, & Mago vel Veneficæ promittere impūnitātē, modò vt ve-
 ritatem confiteatur. Et est communis Dd. opinio quòd possit,
 Deci. & Cagn. in d. l. 65. n. 6. Idq; colligitur ex Salomonis exem-
 plo, 3. Reg. 3. vbi cū p̄bationib. non certò constare posset, vtra
 mulierū alteri infantem viuum surripuisset, suffocatūq; suppo-
 suisset, iussit adferri gladium, & viuum infantem bipartiri, vt
 per hoc eliceret storgin maternam, per quam præsumtiua saltē

veritas emergeret, (vt etiam consilium illud, vel simulatio opti-
 mè successit.) Hoc igitur exemplo, si duo Magi de vno aliquo
 homicidio simul accusentur, quorum vterq; constantissimè
 negat, & tamen certò constat, solos illos duos interfuisse homi-
 cidio, ita, vt necesse sit, alterum illorum esse noxium. Cautela
 27 datur iudici, vt simulatè vtrumq; condemnet, si fortè consci-
 entia (quæ mille testibus æqui paratur) stimulis atq; moribus
 conuictus, pro ea exoneranda (si quidem videat, nullam spem
 vitæ superesse) fateatur delictum, memor salutis æternæ, & ne
 animam simul cum corpore perdat, vt quidem nemo præsu-
 mitur immemor propriæ salutis, & hac ratione, nempe, per
 spontaneam confessionem vnus, liberabitur alter, qui reuoca-
 ta illa simulata sententia, statim absolendus, confessus verò
 solus executioni mandandus erit. Tali cautela vsus esse Impe-
 ratorem Carolum Magnum, refert And. de lfern. in c. i. §. publi-
 ci latrones, in fine de pace tenen. & eius violat. quam cautelam
 commendat etiam Paris de Put. de Syndic. in verb. tortura, vers.
 sequitur modò. vbi ponit simile exemplum de rege quodam
 Ladislao. Eam quoq; probat Andr. Barb. in l. Cum acutissimi.
 colum. 24. versic. nec obstat. C. de fidecommis. Iaso. in l. si is,
 qui pro empt. colum. i. in fine, cum sequen. ff. de vsucap. Hippo-
 lyt. de Marf. in l. de minore, colum. 3. num. 19. ff. de quæst. Sylua
 nupt. fol. 54. colum. i. versic. hinc sumpsit bonam cautelam. Si
 tamen post talem simulatam sententiam vterq; reus persisteret
 in sua negatione, etiam vsq; ad locum executionis, tunc omni-
 no præstaret vtrumq; dimittere, quia fatius est nocentem absol-
 uere, quàm innocentem condemnare, vt ait IC. in l. absentem,
 in princ. ff. de pœnis. Hæc refert Raymundus Pius Fichardus in
 tractatu cautelarum. cautel. 41. vbi concludit: Possent tamen
 tales rei in casu homicidij relegari, vel simili pœna aliqua leuio-
 re puniri, ne delictum, quod simul commiserunt, maneret im-
 punitum, secundum dict. l. ita vulneratus. §. quòd si quis, ff. ad
 legem

legem Aquil. Quartò confessio veneficarum, quæ est impossi- 28
bilis, & non verisimilis nil probat, nec nocet confitentibus l. 13. &
14. ibi in fine. In totum autem confessiones iteratæ sunt, si id,
quod in confessionem venit, & ius & naturam recipere potest.
D. de interrogatorijs actionibus. Foller. in Pract. Criminal. fol.
mihi 303. num. 36. Vt quando veneficæ vel Lamiæ fatentur eas
per aërem volasse in montem *Blockberg* & ibi totam noctem
ludendo, edendo, bibendo consumpsisse, in bestias fuisse trans-
mutatas, cum Diabolo Venerem exercuisse, & quæ horum sunt
similia. Huc referendum, quod Ioannes Franciscus Ponzini- 29
bius Iurisconsultus Placentinus de Lamiarum confessione scri-
psit in suo tractatu de Lamijs num. 52. vbi ita argumentatur:
Cum tales personæ sint illusæ. Ergo dici debet, earum confes-
sionem etiam esse erroneam, nec admittendam l. error l. de æta-
te ff. de interrogat. act. Confessio enim debet continere verum
& possibile, vt per gloss. in l. 1. C. de confess. per gloss. in c. fin. de
confess. lib. 6. l. inde Neratius §. fin. D. ad l. Aquil. Ergo non se-
quitur: Istæ mulieres sic confitentur. Ergo sic est. Nam confes-
sio longè distat ab actu, (vel actus possibilitate) & quidquid est
contra naturam, deficit in suis principijs. Ergo, naturaliter est
impossibile. Præterea in criminalibus non est standum soli con-
fessionem rei, vt per Bald. in l. 1. C. de confess. Et Ioannes Fichar- 30
dus consil. 124. num. 2. *Denn das vbrig/so sie bekennen/vnd so sie
vielleicht groß achten möchten/als mit dem nächtlichen Fahren zu
den Tänzgen/vnd mit den Gemeinsamen mit den bösen Geistern/
achten wir für lauter Phantasmata, Triererey vnd Gespenst/das
mit der Teuffel solche arme Leut einnimpt vnd verblendet / da es
doch im Grund lauter Traumwerck ist.* Lamijs itaq; eiusmodi 31
impossibilia confitentibus, iudex fidem adhibere non debet,
quicquid dicat Bodinus. Nam ne verbum quidem in Constitu-
tionibus Criminalibus, de nocturnis conuiuijs & transmutati-
onibus in bestias, ac in c. 44. *Von Anzeigung der Häuberey/*

Constitutio. Crimin. Caroli V. mentio fit, & illorum omnium eas reas argui nō posse in li. 2. firmissimè demonstratum esse puto. Et scribit Ponzinibius d. loco iudices debere abiurare illam opinionem, quòd Lamie portentur de loco in locum in corpore, & verè ad conuiuia ludorum, &c. Cū talis opinio sit reprobata. Qua de causa nullus prudens Aduocatus in hoc Veneficij crimine tales articulos concipere solet. *Item wahr/ das Angeflagtin auff den Blockberg mit andern Bnholden gefahren/ daselbst getanget. Item wahr/ das Angeflagtin sich in Hund vnd Katzen verendert.* Ideoq; tales vtpotè impertinentes à iudice reijciuntur. Sed pone. Quòd Venefica velit confessionem à se sponte factam reuocare & probare, fuisse erroneam, nunquid erit audienda? Respondetur, quod sic. Si velit docere confessionem ipsam fuisse erroneam, & de errore probare. Et hæc est communis Dd. opinio. Iulius Clarus d. loco num. 18. Iosephus Mascardus de Probat. conclus. 378. Et ad probandum errorem confessionis admittuntur consanguinei illius confitentis secundum Follerium in Pract. Criminal. p. 3. p. num. 50. fol. mihi 308. vel etiam vicini, vt si deponunt, quòd persona, quæ pro incantatrice vel Venefica est delata, semper fuerit bonæ famæ. Nam probata bona fama præsumptio delicti tollitur. Bald. l. fin. C. de probat. Alexand. conf. 113. vol. 1. Et hæc procedunt primò non solum ante, sed etiam post sententiam latam. Hippolytus Marsilius in l. 1. §. fin. num. 61. D. de quæstionibus. Ea ratione. Quia non fatetur, qui errauit, l. 2. vbi Bartolus D. de confessis. Secundò hæc etiam in confessione reiterata & iurata procedunt Grammaticus Voto 10. num. 33. cum sequentibus. Sed quæro, an in casu, vbi confessio Veneficæ non potest reuocari, saltem possit excusari, declarari, vel interpretari? Et respondetur, quod sic. Textus in c. dilecti, de accus. & ibi per Innoc. Abb. & Felin. & sequitur Baldus in margarita in verbo, confessi, idem Baldus in l. 1. §. Item, si Vasallus de controu. inuesti. 3. colum. & Baldus

Baldus in additio. Specul. in tit. de positio. 5. col. ver. Potest quis interpretari. Vide & Alciatum in tractatu de præsumptio. 25. præsumpt. num. 10. Sextò & vltimò confessio Veneficæ æqui- 36 uoca nil probat. Confessio enim sui similis, sibiq; constans, & minimè æquiuoca esse debet, vt per Ioannem Franciscum Ponzinibium in tractatu de Lamijs, versic. 2. declaratur. & per concordantia ibidem allegata: maximè Cæpol. in consilio 77. dicentem: si inquisitio confessata potest interpretari in diuersos sensus, præsumitur in benigniorem partem pro consistente l. si quis intentione. 66. D. de iudic. Cæterum supra dicta vera sunt, nisi vltra confessionem adessent indicia indubitata, quæ coniuncta cum confessione indubitabiliter indicant veritatem, secundum Baldum in l. fin. D. de quæstio. & Franciscum Brunum in tractatu de iudicijs & tortura 4. q. 1. p. num. 4. nam tunc non prodest reuocatio.

CAPVT VIII.

DE PROBATIONE VENEVICII PER TESTES.

Summæ.

- 1 Nemo ex præsumptionibus damnandus.
- 2 Sufficiens probatio in crimine Veneficij, quæ dicatur.
- 3 Testes omni exceptione maiores, qui dicantur.
- 4 Ad vnius testimonium nemo condemnabitur.
- 5 Depositiones testium in crimine Veneficij, num. 6. 7. 8. & 9.
- 10 Firma est probatio, quando contestes consenserint.
- 11 Singulares testes integrè non probant.
- 12 Quando diuersitas vel singularitas testium iungi potest, tunc etiam singulares probant.